

Nr 292.

Av herr Olsson, Oscar, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till avlöningar vid allmänna läroverken m. m.

Under nuvarande statsfinansiella svårigheter har det varit nödvändigt att söka åstadkomma besparingar på alla håll. I fråga om vårt skolväsen ha dessa besparingar emellertid förorsakat sådana svårigheter att undervisningens resultat måste avsevärt försämrats, om åtgärdernas karaktär av provisorium faller bort och de få bestå en följd av år. Så är nu fallet med den »provisoriska» höjning som 1940 års riksdag genomförde i fråga om lärjungemaximum i realskolans högsta klass från 30 till 35 liksom den vid samma riksdag avskaffade rätten om uppdelning under en veckotimme av undervisningsavdelningar i modersmålet, tyska, engelska och franska med mer än 24 lärjungar i de klasser i realskolan, där undervisningen i dessa ämnen tar sin början. (I kungörelsen av den 17 mars 1933 hade medgivandet lämnats för klasser med mer än 20 lärjungar, men gränsen hade senare hållits något högre genom begränsning av anslagssumman.) Kungl. Maj:t föreslår ingen ändring av detta »provisorium» nu in på femte året. Varje lärare vet, i hur hög grad undervisningen måste lida av för stora klasser, och riksdagen har 1937 medgivit att 35 elever är för mycket i realskolans högsta klass. En år efter år försämrad undervisning kan dock inte anses vara förenlig med en god andlig försvarsberedskap, och det vore säkerligen lämpligare att nu söka sig fram till en upp rustning på olika håll av vårt undervisningsväsen än låta vidtagna nedrustningsåtgärder bestå.

Skolöverstyrelsen har också i en utredning, förelagd förra årets riksdag och föranledd av skrivelse av 1942 års riksdag om en uppmjukning av bestämmelsen om antalet 35 som lärjungemaximum i högsta realskoleklassen, visat på hur bestämmelsen föranlett högst olyckliga omgrupperingar av lärjungarna vid sammanslagning till nya klasser. En återgång till 1937 års ordning skulle emellertid draga en kostnad av omkring 420 000 kronor, och skolöverstyrelsen föreslog en anordning beträffande näst högsta klassen, som i vissa fall skulle mildra olägenheterna med lärjungarnas omplacering i en ny klass och draga en merkostnad av endast 70 000 kronor. Departementschefen ansåg sig emellertid med hänsyn till de statsfinansiella konsekvenserna inte kunna förorda ens denna uppmjukning av bestämmelserna.

Vid förra årets riksdag framfördes i motion (I: 218) ett förslag till avlägsnande av de genom 1940 års riksdagsbeslut förorsakade olägenheterna utan merkostnad för statsverket. Vid olika tillfällen efter den senaste höjningen år 1940 med en halv timme av läroverkslärarnas veckotjänstgöring hade både departementschefen, besparingsberedningen och riksdagen uttalat, att en ytterligare tillfällig höjning med en halv eller en veckotimme inte kan sägas vara i och för sig orimlig under nuvarande förhållanden. Motionen visade att höjningen av tjänstgöringen med en veckotimme skulle räcka väl till. Det var arbetslösheten bland lärarna som hade hindrat departementschefen att till 1942 års riksdag förorda åtgärder i överensstämmelse med besparingsberedningens förslag, och även för riksdagen blev den synpunkten utslagsgivande.

Då departementschefen och riksdagen även i fjol vidhöllo denna ståndpunkt, synes enda utvägen vara att trots de statsfinansiella svårigheterna öka avlösningsanslaget med det nödiga beloppet, om inte skadeverkningarna för vår högre undervisning ytterligare skola förvärras. Målsmännen äro minst lika bekymrade som lärarna över den tunga som pålægges lärjungarna genom detta år efter år förlängda »provisorium», och nog finns det fog för det missnöje, som i deras sammanslutningar kommer allt starkare till synes mot att besparingarna skola gå ut över barnen i deras skolarbete.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta, att de vid 1940 års riksdag fattade besluten om ett maximum av 35 lärjungar i realskolans högsta klass och avskaffande av rätten till uppdelning av vissa klasser med mer än 24 lärjungar måtte upphävas från läsåret 1944/45, samt, för möjliggörande härav,

öka de i Kungl. Maj:ts proposition upptagna förslagsanslagen under punkterna 9 och 11 av 30 430 000 kronor och 4 100 000 kronor med sammanlagt 420 000 kronor.

Stockholm den 21 mars 1944.

Oscar Olsson.